

Justitieombudsmannen
Lars Lindström

Kritik mot Stockholms Överförmyndarnämnd för handläggningen av en anmälan om behov av förvaltare

---

Anmälan

AA framförde i en anmälan som kom in till JO den 12 september 2014 klagomål mot Stockholms Överförmyndarnämnd med anledning av bl.a. handläggningen av en anmälan om behov av förvaltare. Hon skrev bl.a. följande:

Den 9 oktober 2013 skickade hon in en anmälan om behov av förvaltare för BB till överförmyndarnämnden. Den 28 november 2013 fick hon en begäran om komplettering från nämnden. Hon skickade in kompletteringen efter någon dag. Den 30 april 2014 fick hon ytterligare en begäran om komplettering eftersom det hade gått så lång tid sedan anmälan lämnades in och man behövde aktuella uppgifter i ärendet. Den 8 maj 2014 skickade hon in den begärda kompletteringen. Hon försökte sedan vid ett flertal tillfällen såväl via telefon som e-post få besked om handläggningen av ärendet. Vid tiden för anmälan till JO hade hon fortfarande inte fått något besked.

Utredning

Dagboksblad i överförmyndarnämndens akt nr [...] begärdes in och granskades. Av dagboksbladet framgick bl.a. följande:

Anmälan om behov av förvaltare för BB kom in till nämnden den 10 oktober 2013. Den 27 november 2013 skickades en begäran om komplettering ut. En komplettering kom in till nämnden den 29 november. Ytterligare en komplettering kom in i ärendet den 12 maj 2014. Därefter hade AA vid flera tillfällen kontaktat nämnden för att få besked om handläggningen. I augusti 2014 kontaktade även BB nämnden för att fråga vad som hände i ärendet. Den 17 september ringde någon från nämnden till BB med anledning av att BB återigen hade försökt få besked om handläggningen. Därefter skickades en begäran om komplettering ut till BB. Den 22 september 2014 lämnade BB själv in en ansökan om anordnande av förvaltare.

Ärendet remitterades till överförmyndarnämnden för upplysningar om och yttrande över det som AA hade skrivit i sin anmälan till JO.

Nämnden genom förvaltningschefen Kennet Öhlund lämnade bl.a. följande yttrande:

Nämnden mottog den 10 oktober 2013 anmälan om behov av förvaltarskap från AA. Den 27 november begärde nämnden kompletteringar från Affektivt Centrum i form av läkarintyg på av Socialstyrelsen fastställt formulär. Begärt läkarintyg inkom den 29 november 2013. Den inkomna kompletteringen har därefter inte följts upp. Den 12 maj 2014 inkom ett ytterligare läkarintyg, Den 18 juni 2014 mottog förvaltningen mail från Kontaktcenter Stockholm enligt vilket AA önskade bli uppringd med information om status i ärendet. Nämnden försökte ringa samma dag men utan framgång. Den 23 juni mottog nämnden en skrivelse från AA om att denne utan resultat försökt kontakta nämnden och att hon ville bli kontaktad av handläggaren i ärendet. Den 2 juli mottog nämndens ordförande telefonsamtal från AA där det framgick att hon önskade få veta status på ärendet. Nämndens ordförande lovade henne att hon ska få besked av handläggaren. Någon återkoppling enligt utlovat finns inte registrerat i ärendet. Den 5 augusti inkom mailbesked från kontaktcenter enligt vilket BB undrade hur det gick med anordnande av förvaltarskap för honom. Den 12 september ringde AA ånyo och undrade vad som hände i ärendet. Den 17 september ringde en handläggare BB gällande hans önskemål om anordnande av förvaltarskap och fick bekräftat att den enskilde ansåg sig vara i behov av förvaltarskap. Handläggaren översände samma dag ansökningsblankett till BB med uppgift om att nämnden skulle vidareända hans ansökan till rätten när nämnden mottog den. Samma dag meddelade handläggaren Affektivt Centrum att det är aktuellt att gå in med en ansökan till tingsrätten och att rätten inte fattar beslut på handlingar som är äldre än 6 månader, varför Affektivt Centrum ombads uppdatera underlaget för det fall att det fortfarande var aktuellt. Efter att nämnden den 22 september 2014 mottagit ansökan från BB och läkarintyg den 23 september erbjöd nämnden en ställföreträdare uppdraget men denne valde att avstå från uppdraget. Nämnden mottog den 30 september ett åtagande för uppdraget. Ansökan, åtagande och handlingarna i ärendet översändes till tingsrätten för beslut den 6 oktober 2014.

Nämnden har inte följt upp anmälan på grund av att det inte funnits tillfredsställande rutiner i organisationen vid hantering av ärenden och ansvarsfördelning. Med anledning av detta har en större organisationsförändring med förbättrade rutiner för hantering av ärenden, ansvarsfördelning samt effektiva handlägningsprocesser påbörjats. Nämnden genomlyser särskilt processerna för anmälan/ansökan om behov av god man/förvaltare samt klagomåls- och bytesprocesserna. Nämnden har i 2014 års verksamhetsplan infört målsättningen att en anmälan/ansökan om anordnande av godmanskap/förvaltarskap ska avgöras inom 90 dagar efter att nämnden mottagit ärendet. Inom denna tid är även tingsrättens handläggningstid inräknad. Målen i verksamhetsplanen är ett direkt resultat av att nämnden upplevt sina tidigare rutiner otillfredsställande.

Förvaltningen arbetar även aktivt med handläggning enligt juridisk metod. Vidare utökas bemanningen med sju nya tjänster. Den nya organisationen innebär att liknande situationer som i det aktuella ärendet kommer undvikas.

AA fick tillfälle att kommentera överförmyndarnämndens remissvar.

Bedömning

AA:s anmälan

Enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, FB, är det rätten som fattar beslut om anordnande av förvaltarskap. Av 11 kap. 15 § FB framgår vilka som, förutom överförmyndarnämnden, får ansöka om anordnande av förvaltarskap. Det är en begränsad krets som är behörig att ansöka om att förvaltare utses för någon.

Överförmyndarnämnderna får många gånger in anmälningar om att en viss person har behov av förvaltare från sådana som inte är behöriga att ansöka om förvaltarskap hos tingsrätten. För t.ex. socialnämnden i en kommun finns en skyldighet att göra en sådan anmälan till överförmyndarnämnden om den finner att någon är i behov av förvaltare (se 5 kap. 3 § socialtjänstförordningen [2001:937]).

När en anmälan om behov av förvaltare kommer in till överförmyndarnämnden ska nämnden ta ställning till om det finns anledning att ge in en ansökan om anordnande av förvaltarskap till tingsrätten. Det är angeläget att den som behöver hjälp av en förvaltare med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person kan få den hjälpen utan dröjsmål. Därför är det viktigt att nämndens handläggning av en sådan anmälan inte tar för lång tid. En anmälan om behov av förvaltare bör följas av ett ställningstagande från nämndens sida inom ett par veckor från det att anmälan kom in till nämnden. Om nämnden inte anser att det finns skäl att ge in en ansökan till tingsrätten ska ett beslut om avskrivning fattas (se mitt beslut den 20 februari 2015 i ärende med dnr 2710-2014).

AA:s anmälan om behov av förvaltarskap för BB kom in till nämnden den 10 oktober 2013. I slutet av november begärde nämnden in en komplettering i ärendet. Kompletteringen kom in till nämnden den 29 november 2013. Sedan blev ärendet liggande fram till maj 2014 då det kom in ytterligare en komplettering. Av handlingarna i nämndens akt framgår vidare att AA vid upprepade tillfällen under sommaren 2014 kontaktade nämnden för att få veta vad som hände. Först sedan BB själv hade kontaktat nämnden efter sommaren 2014 blev nämnden återigen aktiv i sin handläggning. Det ledde slutligen till att BB i slutet september 2014 gav in en ansökan om anordnande av förvaltarskap till nämnden. Nämnden överlämnade handlingarna till tingsrätten i början av oktober 2014.

Nämndens handläggning av AA:s anmälan om behov av förvaltarskap för BB har varit anmärkningsvärt passiv. Kompletteringar har begärts vid ett par tillfällen men när dessa kommit in till nämnden har ärendet återigen blivit liggande utan någon form av uppföljning eller åtgärd. Jag är mycket kritisk till hur nämnden handlagt ärendet.

När det gäller AA:s upprepade kontakter med nämnden för att få besked om ärendets handläggning vill jag erinra om nämndens serviceskyldighet enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223). Det är viktigt att en myndighet är tillgänglig för

att svara på frågor om verksamheten och att den som vänder sig till myndigheten och önskar bli kontaktad också får någon form av återkoppling.

Avslutning

Jag har under februari 2015 uttalat kritik mot Stockholms Överförmyndarnämnd i två ärenden (beslut den 10 februari 2015 i JO:s ärende med dnr 581-2014 och beslut den 26 februari 2015 i JO:s ärende med dnr 1082-2014). Ärendena gällde bristande och långsam handläggning under hösten 2013 och våren 2014. Även i tre andra beslut idag (JO:s ärenden med dnr 2359-2014, 4007-2014 och 4897-2014) uttalar jag kritik mot nämnden för bl.a. bristande och långsam handläggning under åren 2013 och 2014.

Genom det som kommit fram i dessa ärenden är det tydligt att nämnden under en längre tid haft bristande rutiner för uppföljning och bevakning i sin handläggning. Ärenden har legat under långa perioder trots påstötningar och förfrågningar från berörda. Anmälare har också gett uttryck för en frustration över att inte få några besked eller någon återkoppling från nämnden när man försökt komma i kontakt med t.ex. en handläggare. Den sammantagna bild som dessa ärenden har gett av nämndens handläggning under den aktuella perioden är mycket oroande. Den typ av ärenden som nämnden har att handlägga är många gånger av stor betydelse för enskilda och de är till sin karaktär ofta både brådskande och angelägna.

I sina remissvar till JO från hösten 2014 har nämnden vidgått att det inte funnits tillfredsställande rutiner i organisationen och uppgett att en större organisationsförändring med förbättrade rutiner har påbörjats. Vidare har bemanningen utökats med ett antal nya tjänster och man höll under hösten 2014 på att utveckla och införa ett nytt verksamhetssystem som skulle bidra till en säker uppföljning av de bevakningar som registreras.

Nämnden har således vidtagit åtgärder för att försöka komma till rätta med problemen i organisationen och handläggningen av vissa ärenden. Jag ser givetvis mycket positivt på det och min förhoppning är att åtgärderna också får avsedd effekt.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsyn över Stockholms Överförmyndarnämnd. Ett exemplar av detta beslut skickas därför till länsstyrelsen.

Med dessa uttalanden avslutas ärendet.

Lars Lindström

Erika Bergman

I beredningen av ärendet har byråchefen Carina Sjögren deltagit.